

VALTIONEUVOSTON PERUS- JA IHMISOIKEUSYHTEYSHENKILÖIDEN VERKOSTO

Aika	torstai 16.11.2017, klo 13.00–15.00
Paikka	oikeusministeriö, Eteläesplanadi 10, neuvotteluhuone Julkisuus
Osallistujat	Päivi Pietarinen, VNK Krista Oinonen, UM Nina Nordström, UM Sebastien Pohja, UM Sonya Walkila, OM Tapio Puurunen, SM Leena Morri, SM Maija Rekola, SM Satu Heikkinen, OKM Pentti Lähteenoja, MMM Päivi Kantanen, TEM Johanna Hautakorpi, STM Maija Iles, STM Charlotta von Troil, YM Minna Ruuskanen, OKV Leena Leikas, IOK Johanna Suurpää, OM, pj Kaisa Tiusanen, OM, sihteeri

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00 ja käytiin esittäytymiskierros.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

3 YK:n ja EN:n sopimusvalvontaelinten ja muiden ihmisoikeusmekanismien Suomelle antamat suositukset liittyen maahanmuuttajiin, turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin

Yksikönpäällikkö Krista Oinonen ulkoasiainministeriöstä esitteli koosteen maahanmuuttajiin, turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin liittyvistä suosituksista (Liite 2). Oinonen totesi aiheen olevan hyvin perusoikeusherkkä ja ajankohtainen. Suosituksia on varsin suuri määrä, mutta ne eivät silti eroa

määrältään tai laadultaan muiden valtioiden saamista suosituksista. Keskeisimmistä suosituksista Oinonen mainitsi KP-komitean, CAT-komitean ja viimeisimpinä huhtikuussa 2017 saadut CERD-komitean suositukset. Lisäksi aihe oli esillä UPR:ssä.

Saadut suositukset koskevat muun muassa säilöönottoa ja sen vaihtoehtoja, turvapaikkamenettelyn kestoa, oikeudellista apua, iänmäärittystä, kielteisen päätöksen saaneiden palauttamista, oikeussuojakeinoja ja perheenyhdistämistä. Keskeiset kritiikin aiheet Suomessa liittyvät tilastointiin, YK:n siirtotyöläissopimuksen allekirjoittamattomuuteen ja terveystalouteen. Suosituksissa käsitellään myös ihmiskauppaa.

Maija Rekola sisäministeriön maahanmuutto-osastolta piti kommenttipuheenvuoron, jossa todettiin, että suosituksissa esille nostetut asiat ovat ministeriössä tuttuja. Rekola kertoi, että nopeutetussa menettelyssä muutoksenhaku ei automaattisesti estä täytäntöönpanoa, mutta sitä käytetään hyvin rajallisissa tilanteissa. Lisäksi poliisin ohjeistuksen mukaisesti maastapoistamista ei tehdä 7 vuorokauden määräajan aikana, jona hakemus täytäntöönpanon kieltämiseksi on tehtävä hallinto-oikeudelle.

Rekola kertoi EU:ssa parhaillaan neuvoteltavana olevasta turvapaikkapakettista, joka sisältää viisi eri asetuseräluonnosta. Niiden piirissä olevien asioiden avaamista kansallisesti samaan aikaan ei pidetä tarkoituksenmukaisena. Rekola kertoi, että Joutsenoon on rakenteilla uusi säilöönottoyksikkö. Perheenyhdistämisen kriteerit on tiukennettu, mutta toisaalta prosessia on helpotettu mm. järjestämällä tapaamisia Ankarassa ja Beirutissa.

Alustusten pohjalta käytiin lyhyt keskustelu, jossa todettiin, että hallitus laatii parhaillaan maahanmuuttopoliittista ohjelmaa, jonka painopiste on työperäisessä maahanmuutossa. Viime vuosina on keskitytty siihen, ettei lähetetä positiivisia signaaleja, mutta nyt ollaan kenties heräämässä siihen, että esim. vihapuhe ja yleinen ilmapiiri vaikuttavat myös työperäisten maahanmuuttajien tilanteeseen.

Todettiin, että oikeuskanslerinvirasto on tehnyt Migriin tarkastuksen, jossa havaittiin prosessiin liittyviä ongelmia. Lisäksi todettiin, että turvapaikka-asioissa kv. valvontaelimille tehdyt valitukset ovat herättäneet jon-

kin verran julkista keskustelua, vaikka valituksia on ollut määrällisesti vähän. Maahanmuuttajia koskevia toimenpiteitä on koulutuksen osalta runsaasti.

4 Kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman 2017-2019 seuranta

Kansallisen PIO-toimintaohjelman osalta todettiin, että eduskunnan perustuslakivaliokunnasta ei ole vielä saatu asiasta lausuntoa. (Huom! lausunto PeVL 56/2017 vp on annettu 8.12.2017)

Pj. Suurpää avasi keskustelun todeten, että on liian aikaista katsoa ohjelmaa hankekohtaisesti, mutta olisi hyödyllistä jakaa kokemuksia siitä, miten ohjelma on lähtenyt liikkeelle ja onko jossain ollut erityisiä vaikeuksia. Kun ohjelmakausi päättyy, on tarkoituksena laatia ohjelmasta loppuraportti ja seurantataulukko. Ensi vaiheessa kullekin hankkeelle etsitään ministeriöistä vastuuhenkilöt. Tästä on lähetetty verkostolle erillinen tietopyyntö.

Suurpää kertoi, että ohjelmasta on käyty joitakin keskusteluja kansalaisjärjestöjen kanssa. Translain puuttuminen ohjelmasta on ollut iso pettymys. Perustuslakivaliokunnan kuuleminen oli perusteellinen ja siinä nostettiin esille toimintaohjelmamallin jatkoon liittyviä kysymyksiä. Loppuraportin laatimisen kannalta olisi keskeistä kirjata ylös havaintoja jo hankkeiden toteutusvaiheessa.

Keskustelussa useat ministeriöistä toivat esiin tietoja toimintaohjelmahankkeidensa etenemisestä. Hankkeet etenevät pääsääntöisesti hienosti.

Toimintaohjelman jatkokäsittelyn osalta pidettiin hyvänä, että hankkeiden toteutumista seurattaisiin useissa muissakin politiikka-asiakirjoissa käytössä olevilla liikennevaloilla. Keskustelussa pohdittiin myös sitä, onko jonkinlainen väliarviointi tarpeen toimintaohjelman osalta. Tultiin siihen tulokseen, että ohjelmakausi on kuitenkin niin lyhyt, että jälkikäteinen arviointi riittänee. Hankkeista on kuitenkin tarkoitus tuottaa tietoa myös ohjelmakauden aikana. Yhteistyö kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa on seurannassa tärkeää. Lisäksi korostettiin ministeriöiden sisäisten PIO-verkostojen roolia seurannassa. Esille nostettiin myös tarve raportoida perustuslakivaliokunnalle ohjelman toteutumisesta viimeistään loppuraportin yhteydessä. Samoin ehdotettiin loppuseminaarin tai –keskustelutilaisuuden järjestämistä.

Toimintaohjelmakauden aikaisen seurannan osalta pohdittiin toimivaa formaattia. Hankkeet ovat hyvin erikokoisia ja valmistuvat eri aikoina. Lainsäädäntöhankkeissa perusoikeusvaikutukset ovat välillisiä. Päätettiin, että tietoja kootaan taulukkomuodossa. Ministeriöille lähetetään erillinen tietopyyntö hankeraportoinnista kevään 2018 aikana. Keskusteltiin myös siitä, millainen rooli Ihmisoikeuskeskuksella ja kansalaisjärjestöillä voisi olla toimintaohjelman seurannassa.

5 Ajankohtaisia perus- ja ihmisoikeusasioita

- Saamelaiskärjälakitoimikunta on aloittanut työnsä.
- Pääministeri on vastannut myönteisesti Saamelaiskäräjien aloitteen sovintoprosessin käynnistämisestä.
- OM järjesti oikeusvaltioseminaarin 31.10.
- Joulukuussa järjestetään syrjinnän seurantajärjestelmän seminaari EU-MIDIS II -tutkimuksesta.
- PIO-barometrihanke on käynnistynyt.
- Suomella on ollut kymmenen määräaikaisraporttia työn alla. Raportointi jatkuu kiivaana vuonna 2018. Suomen perusraportin kanssa on edetty hyvin.
- Suomen EN pj-kausi alkaa marraskuussa 2018.

6 Muut asiat

Päätettiin, että seuraava kokous on 18.1. klo 13-15.

7 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.00.

LIITTEET

1. PIO-verkoston kokouspöytäkirja 7.9.2016 (asiakohta 2)
2. Kooste YK:n ja Euroopan neuvoston sopimusvalvontaelinten ja muiden ihmisoikeusmekanismien Suomelle antamista suosituksista liittyen maahanmuuttajiin, turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin (asiakohta 3)
3. Kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman 2017-2019 seurantataulukko (asiakohta 4)